

Baba Kama Sources 37

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף י עמוד א

הא דאמרינן אלא דבלאו איהו מינטר מאי קא עביד, לאו לפוטרו לגמרי קאמר דאיהו נמי נעשה שומר עליו וכולן הכשירו נזקן והו"ל כחופר בור י' ובא אחר והשלימו לכ' ובא אחר והשלימו לל' דכולן חייבין כדתניא לקמן בפרק הפרה ואף על גב דבלא האחרונים הוה מיית, אלא ה"ק מאי קא עביד שישלם את הכל והאחרים פטורים וכן כל מאי קא עביד דכולה שמעתין, וא"ת גבי מרבה בחבילות דאמרינן דבלא איהו נמי אזלא מאי קא עביד אם באנו לפרש מאי קא עביד לשלם את הכל אבל משלם עם הראשון וכי אפשר לומר שאם השליך קיסם במדורה גדולה שיתחייב בכך, י"ל דלא אמרו אלא במרבה חבילות שיש בהם כדי לילך ולהזיק דומיא דההיא דהשלימו לעשרים אבל אם אין בו כח כדי לילך ולהזיק פטור דהו"ל כחופר בור עשרה ובא אחר והשלימו לאחד עשר ובא אחר והשלימו לשנים עשר שהראשון חייב והאחרים פטורין

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף י עמוד א

והא איכא מרבה בחבילות ואלא דבלאו איהו אזלא מאי קא עביד. פירוש טפי מאינך כדפירשתי. ודבר זה תימה לרבינו שמשון ז"ל וכי מפני שהשליך בו עץ אחד במדורה גדולה יתחייב הא הוה ליה כחופר בור עשרה ובא אחר והשלימו לאחד עשר דאין חייב אלא ראשון לגבי מיתה. ור"ש אומר דלהכי נקט מרבה חבילות דמשמע ששם בו חבילה גדולה שראוי לעשות כל ההיזק לבדו ודמי לחופר בור עשרה ובא אחר והשלימו לעשרים ובא אחר והשלימו לשלשים דכל חד וחד עביד ביה שיעור מיתה. ע"כ. רבינו ישעיה ותלמיד רבינו פרץ ז"ל

ר"ש

אבל ר"ש כתב והא איכא מרבה בחבילות וכו' מאי קא עביד. הכי פירושו ליפטר כיון דבלאו הכי הוה אזיל אבל לעיל גבי מסר שורו הוי פירושו מאי קא עביד טפי מאחריני. ע"כ.

רשב"א

והרשב"א ז"ל פירש כרבינו ישעיה ז"ל ותלמידי הר"ר פרץ ז"ל וז"ל הא דאמרינן אלא דבלאו איהו מינטר מאי קא עביד לא לפוטרו לגמרי קאמר דאיהו נמי נעשה שומר עליו וכולן הכשירו נזקן והוה ליה כחופר בור עשרה וכו' אלא הכי קאמר מאי קא עביד שישלם את הכל וכן כל מאי קעביד דכלה שמעתין גבי מרבה בחבילות וכו'. וי"ל דלא אמרו אלא במרבה חבילות שיש בהן כדי לילך ולהזיק. עד כאן.

מאירי

רא"ש מסכת בבא קמא פרק א סימן ט

ט [דף י ע"א] והא איכא מסר שורו לחמשה בני אדם ופשע בו אחד מהן והזיק חייב היכי דמי אי לימא דבלאו איהו לא מינטר פשיטא אלא דבלאו איהו נמי מינטר מאי קעביד כלומר ופטור לגמרי. וכגון שאחרים לא סלקו עצמם משמירת השור כשפשע האחד ולא רצו לשמור יותר וכיון שנשארו בשמירת השור ויכולין לשומרו בלא האחד הן חייבין והוא פטור שהרי מסר לכולן שורו לכל מי שיכול לשומרו ונתרצו לשומרו אפילו בלא חברים אבל אם אמרו לו אם אינך רוצה לשמור גם אנו מסלקים עצמינו משמירתו כולן חייבין ואתקפתא דרבי זירא ורב ששת הלכתא נינהו וכן ברייתא דמייתי רב פפא

רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ד הלכה ז

מסר שורו לחמשה ופשע בו אחד מהן ויצא והזיק, אם אינו משתמר אלא בחמשתן זה שפשע בשמירתו חייב, ואם משתמר בשארן אף אלו הנשארים חייבין

רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה יד

חמשה שהניחו חמשה חבילות על הבהמה ולא מתה ובא זה האחרון והניח חבילותו עליה ומתה, אם היתה מהלכת באותן החבילות ומשהוסיף זה חבילותו עמדה ולא הלכה האחרון חייב, ואם מתחלה לא היתה מהלכת האחרון פטור, ואם אין ידוע כולן משלמין בשה

מגיד משנה הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה יד

[יד] חמשה שהניחו חמש חבילות וכו'. זה כתב בפירוש מה שאמרו מרבה בחבילות בפ"ק דב"ק (דף י') וזו היא גירסתו והא איכא מרבה בחבילות היכי דמי אי דבלאו איהו הוה אזלי פשיטא פי' דחייב אלא דבלא איהו נמי לא אזלא מאי קא עביד (פי') ופטור אבל רש"י ז"ל וגם בערוך פירשו מרבה בחבילות באש שהזיקה וגרסתם אי דבלאו איהו לא הוה אזלא פשיטא פי' דחייב ואלא דבלאו איהו נמי אזלא מאי קא עביד פי' ופטור ודברי הרב וגירסתו נכונה

נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף ד עמוד ב

כגון פפא בר אבא. דהוה בעל בשר

פשיטא. דאיהו עשה הכל וממתניתין שמעינן אפילו לא עשה אלא מקצת נזקו

איהו מאי קעביד. דמחייבת ליה והכי הלכתא דכל היכא דבלא איהו לא הוה מיתבר כלל הוא חייב וכלן פטורין וכל היכא דבלאו איהו הוה מתבר הראשונים חייבים והאחרון פטור ומכאן נוכל ללמוד דכל שאר פשיעות כיוצא בזה

אי לאו אתון בדידי לחודי לא הוה מתבר. ואתם היה לכם לעמוד כשישבתני אני ומדלא עמדתם גם אתם חייבים כמוני:

דזגא מזגא. שנסמך עליהם ולא הניחם לקום וכיון שכן הוא כאילו עשה כל הנזק בידיים וקא משמע לן דאע"ג דלא תבריה בגופו מחמת ישיבתו אלא מחמת כחו שנסמך עליהם הוא חייב והם פטורים דאע"ג דמכחם ומכחו נשבר הכל כח דידיה חשיב דנגרזן ביד החוצב דמי אבל אם לא נסמך עליהם אלא שבשביל ישיבתו נשבר בשעה אחת כולן חייבין שבשבילו לבד לא היה נשבר אם עמדו הם ובשבילם נמי לא היה מתבר בשעה אחת ואפשר שהיו עומדין קודם תרתי שעי ולא היה נשבר הלכך עתה שנשבר בחדא שעתא בשביל כולן הוא וכולן חייבין אבל היכא שלא היה נשבר כלל בשבילם אלא בשביל האחרון הוא חייב והם פטורין ואפילו לא נסמך עליהם אלא שישב לבד (והספסול) נמי אם בלא מעשה האחרון היה נשבר ולא היה אפשר להם לסלק ההיזק שעשו קודם שיבא זה הוא פטור וכולן חייבין: מפרש טעמא דרבנן התם פרק אלו הן הנשרפין (דף ע"א) מקרא דכתיב כי יכה כל נפש אדם [עד שיכה] כל נפש משמע וקי"ל לרבנן דרבים נינהו לגבי רבי יהודה בן בתירא דפליג עלייהו ומיהו מיירי בשיש בראשון כדי להמית דאם לא היה בו כדי להמית אפילו לרבנן האחרון חייב כדמוכח התם:

בית הבחירה למאירי מסכת בבא קמא דף י עמוד ב

חמשה בני אדם שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו ובא אחר וישב עליו ונשתבר אם הדבר ניכר לבית דין שאף בלא ישיבתו של זה היה נשבר פטור זה לגמרי והאחרים חייבים ואם נכר להם שלא היה נשבר אלא מצד ישיבתו של זה הוא חייב והאחרים פטורים נכר להם שבישיבתו של זה נשבר לשעתו ולולא ישיבתו לא היה נשבר עד שעה או שתיים כלם חייבים וכן יראה לי בשור ואש שהזכרנו שאפשר שעמדו הם או נסתלק ההיזק קודם שיגיעו לאותה שעה וגדולי המחברים מחייבים בכאן את האחרון לבד ולא יראה כן מסוגיא זו:

וכן חדשו בשמועת חבילות פירוש אחר והוא שכתבו חמשה שהניחו חמש חבילות על הבהמה ולא מתה ובא אחר והניח חבילתו ומתה אם היתה מהלכת באותן חבילות ומשהניח חבילתו זה עליה עמדה ולא הלכה האחרון חייב ואם מתחלה לא היתה מהלכת האחרון פטור ואם אין ידוע כלם משלמין בשוה:

חכמי הצרפתים הורו שסתם ספסל עשוי הוא לכך ולעולם פטור ושאלו הוא לישיבה לכל והרי מחמת מלאכתו נשבר אלא אם כן בבעל בשר מרובה שמן הסתם אינו שאלו והוציאו דין זה ממה שאמרו בגמרא בכאן כגון פפא בר אבא וכו' ומ"מ לדעתנו לא נאמר כן אלא דרך צחות ומלי דבדיחותא:

לא ישב זה האחרון על הספסל אלא שנסמך על היושבים הרי סמיכה זו נדונת כישיבה לכל עניניה אין הפרש בין שבר בכחו בין שבר בגופו

חידושי הראב"ד

חמשה שישבו על ספסל אחה הא אוקימנא לעולם דבלאו איהו לא מיתבר ואי אמרת פשיטא לא צריכא דזגא טזגא עליהו) מז (והא קמ"ל דכחו כגופו. וזו אינה דומה למשנתנו, כי משנתנו בהכשר מקצת הנזק ככל הנזק, אבל זה כל הנזק שלו, דהא בלא איהו לא מיתבר...:

רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה טו

וכן חמשה שישבו על * הכסא ולא נשבר ובא האחרון וישב עליו ונשבר אף על פי שהיה ראוי להשבר בהן קודם שישב הואיל וקירב את שבירתו ד האחרון חייב, שהרי אומרים לו אילו לא נסמכת עלינו היינו עומדים קודם שישבר, ואם ישבו כאחת ונשבר כולן חייבין, וכן כל כיוצא בזה.

מגיד משנה הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה טו

[טו] וכן ה' שישבו על הכסא וכו'. זה ג"כ שם ברייתא ופירש"י ז"ל דוקא בשנסמך עליהם ולא הניחם לעמוד:

לחם משנה הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה טו

טו] וכן ה' שישבו על הכסא וכו' אף על פי שהיה ראוי וכו'. יש לדקדק בדברי רבינו ז"ל למה לא כתב שיהיה אדם שמן כפפא בר אבא וכמ"ש בפ"ק ואמר רב פפא כגון פפא בר אבא. וי"ל דרבינו ז"ל מפרש כפירוש ר"ח ז"ל דנקט פפא בר אבא משום דקאמר במסקנא דכחו כגופו דמי ודוקא פפא בר אבא שהיה אדם כבד ומתוך כבדו מנען לעמוד וכו' נראה לפי זה דאין הדבר תלוי שיהא אדם שמן אלא כיון שהוא סומך בכח שמנעם מלעמוד די בכך ומדברי ה"ה ז"ל נראה שדעת רבינו ז"ל כדעת רש"י ז"ל ומ"מ אני רואה הפרש ביניהם דפירוש רש"י ז"ל כשתירצו בגמרא לא צריכא דבהדי דקסמיך בהו תבר פירוש רש"י ז"ל לעולם דבלאו איהו לא הוה מתבר כלל כלומר דאי בלא איהו הוה מתבר פטור משום דמאי קא עביד אבל רבינו ז"ל אינו מפרש כן שכתב אף על פי שהיה ראוי להשבר קודם שישב זה משמע דמפרש דכשתירצו לא צריכא עדיין בתירוץ ראשון עומד דבלאו איהו הוה מתבר בתרתי שעי והשתא מתבר בחדא ולתרוצי קושיא דלימא להו אי לאו אתון לדידי כו' אוקמיה דבהדי דקא סמיך תביר ומשום דהשתא הוה קשה לאידך גיסא דפשיטא כיון דתבר בסמיכתו דחייב לזה תירץ דס"ד דכחו לאו כגופו דמי קמ"ל אבל רש"י ז"ל משום דראה דאמרו בגמרא מהו דתימא כחו לאו כגופו דמי וכו' משמע דשני השתא דאיירי דבלאו איהו לא מתבר כלל ולכך איצטריך לחידושה דמהו דתימא משום דהקשו מעיקרא פשיטא אבל אי בלאו איהו מתבר לא צריך הך חידושה דחידושה הוה דכיון דבלאו הכי הוה מתבר הוה אמינא דפטור קמ"ל ודעת הרא"ש ז"ל כדעת רבינו ז"ל: